Közérzeteim

Leírás

(Az álom elől nem bújhattam el.)

I

A rejtve-levés alagútja a legszebb, ami kínt kaphat az ember tegnapi édene tájaitól. Amikor szégyennel rejtenek el, senki se lásson, szégyell az álmod, a léted, pironkodva zsebre dug isten, járatlan lányka a borravalót, amidőn röstellget a bölcsőd s fabuláiba bújtat az ész – – – Ó, ez a szégyen szült téged is művi mulandó, eme szégyen kaparta ki formád, macska kis kupacának a gödröt, szégyenem ellett, mosolyom – sugarakba pólyálni a bűnt, bugyolálni, göngyölni, csomagolva szeretni, ó, csak a szégyen szülhetett, formai kín – – – – – Szennyest az ágyak alá, kerevet mögibe, jön a vendég, jaj, hova dugjam penészlő zoknijaim, hova dugjam a lelkem, rejtsem a létem a vendég szembogarától, jaj, hova ássalak egyszeri kincsem, csöpp zabi testem rémült kicsike anyuka, hova dobhatod el, mily mocsaras rohadékba és mibe varrjad a pénzed, hova dugd zizegését s rejtsed a pengést, merre-való egy ládafiába– – – – — – – – – Ó, az a kullancs hogy rejti magát halandó bőröm alá s eme tetvek ágyékom fű-tövein belapulnak nyüzsgető-viszketegen– – – – — – Ó, mikor életem oly kicsi volt, sűrű fák odvaiban, nádasok öblén állt a bújócska, s aki bújt a fába letűnt, csalitokba, cserjebozótba, illaberekbe, s aki hunyt, aki huny –

szem-odún és pillacsűrökben szénaziláló, szöszmötölő, kicsi csend-pihe rejti, meg a hó, meg a tó, meg a dunyha, a párna, a kazlak, a boglyák, ó hunyd le szemed s ne kacagd ki a struccot – – – Ó, ez a rejtve-levés hatalom, a csönd igazának őrizi sejtjeidet – – – Ó, a csigák gyönyörükben nem dobják el a házuk s a teknősök sem teszik félre a pajzsaikat – – – ó, a pávák együtt szeretnek tollazatukkal, – – ó, én is ölellek szégyeneimmel – – – lovagi vasba merülve perzselem bőröd a zizge füvön– – – – — – – – — – – (Ó, rejtve-levés – – – engemet semmi és senki se lelt meg, ha – nem akartam, semmi és senki se lelt, kivéve a kettőt– – – a másik az álom.)

II

(Álom, annál csodálatosabb vagy, minél részesebben őriz meg az ember.)

Mi volt hát álmaimmal? Alvásom lábanyomán késett szimatuk, szunnyadozott, vagy terepszínű vánkosom, ágyam őket messzi vezette? Évnapok óta alszom, mint elzuhanó fa, kútbadobott kő, pihenek páfrányok, kapor és buborék legyezője alatt; akarattalan álmom, mint kulcs, bár fordul a zárban, ám akkor is ujj hegye fogja fülön; reggel a csengés lépte után még zuhanok – így vagyok én tehetetlenség vonatában –, még bukom egyet előre, bár állomás horgonya ért, bóbiskolok kövén a reggelek várótermeinek, aztán zsuppsz, be a vízbe, a zajba,

a napraforgó hetekbe megint. Lehet a munka, csontomat is leszívó kéj, annyi fáradozást okozó lakomák mulatása agyamba rúgott, ezért zuhantam örökkön, mint a míveltek is írják, ájulatosnak tűnő nyugalomba. Nem, mint a tej, mint aludott tej s mint földre terítve a bunda, kiben állata élete szunnyad, s nem, mint ágyú, saját bömbjeitől siketen, de mint a kristály fekszem a cserge alatt. Mi van hát álmaimmal? Gyermekiségem függönyös álmaival, alabástrom hal hűvöse, mészárszék – legyek fürtjeivel, fagylaltok sisakos ragyogása, szurtos mozipénz, kártyák ragadó patinája, tökmaghéj ropogása a mecscsen s a zöld víz úszása, ha hívott, s a bokrokon nyüzsgő, illó-zajú lepke, az éjjel leppegő, vakköpenyes babonái, a képek, a képek: kéménybe zuhantam pörögve-csigázva a kormon, kútbaesetten a káván citerált a szívem, bivaly űzött bődületes feketével, s botlasztott törzsök, a csonk, meg a tarló, zsombék moccant süllyetegen sikolyommal, uhuk, baglyok gömbszeme és a szárnyasegér szürkelilás suhogása – Ó, hosszú idő útjain kerülnek az álmok s alszom az éjet tuskódad, taglós ájulatokban. És íme, néhány éjszaka óta ágyam címére is jönnek az álmok: ó, címre-dögre jönnek az álmok, címemet honnan tudják az álmok – s átveszem őket.

III

Előbb repültem, ezt az érzést nem próbálta ki senki pilóta, hacsak Ikarosz nem, mert a hím, hasító levegő meg a szíjas nap kötele verte-ütötte a testét s nem menekült el, mint a kufárok – lég s nap elől a templomi égből; ujjai szertebomoltak, mint a bű-

vésznek a termen és siet a sok szemcsesugár a szemgaratába tülekvőn. Ó, nem lehet ez több, sem kevesebb se, mint ami minden!
Hogyan kezdtem el én repülésem? Ó, nem nekifutottam, egy guggolással lendületem por-helyből merítettem. És amidőn többet csavarogtam, már a bokámból pattant lendületem, nem kellett inaim kirúgása, lábujjemelés: bokám hatalma sugárzott. Állhattam talpon, akárha zsák búza terhe nyögetne, csak egy erecske vert a föld felett valahol s repülésem ez adta. Karom kiterjedt, lehettem Krisztus is, elrepülő szent, s négy kockára felosztott ablak előtt kitárt-karú tornász, vagy levegőt terelő napimádó, koordináta-kereszt mellére hajtott origófej, vagy szárnya-csapongó Plusz-jel a mennyben és Pozitív lebegése s minden, de minden „T" a terekben. Jó alacsonyra fokoztam a röptöm, lejjebb srófoltam lendületem lobogását. A házakat néztem, mintha én rajzoltam volna meg őket, nyelvembe mártott, sokszínű, kis ceruzákkal, s le-lekaptam a járók annyi kalapját s adomány-aranyakkal nyomtam fejükbe megint s lengtem-lebegtem így milliószám angyali indulatomban. (Velem lebegett álmom, követett; én lebegtem vagy ő lebegtetett? Árnyéknak akart tűnni az álom s ahogy nem mondod az árnyéknak „takarodj a nyomomból", mint a kutyának, akként örökre álmod is – verdesi sarkad, s nem űz el árnyad, vállal az árnyad, le nem tagad árnyad örökkön.)
S mint nagyszemű cseppek az ablaki táblát, följebb madarak suta teste verte bokámat, a szárny hegye, csőr-csúcs, karmaik horga ütődött a térdi kalácshoz, csuklómhoz ért a begyük, ó, a begyük tenyerembe simult. Nem csíptek s nem menekültek előlem, nem faggatták se tollaimat, csak szeltük szabadon a sí-

kos, a tág, a király-levegőt. Mint sóstavak együgyű vízi világán, éjjeli só-sűrűjén fölül maradni s másik irányba evezni, egy mozdulat-árnyék, elegendő ujjam egy billenete. Babrált a gerincen száz- s százfajta bizsergés, hangya-kis bolydulatok s fuvalombíbelés: sík-poros aljú topánba, ha csusszan a láb, ilyen érzet, vagy pőre talpad, ha sár-ocsudékba tipod, vagy langy homokon, ahogy kéjesen borzad a bőröd s szódavíz így síkosítja csiklándva nyelvtövedet s vakarózni se tudsz, s amilyen békaporonty –, ebihal – s csíksimaságú az ujjbegyeden liszt a szitából, olyan síkulás búborozta a testem e por, e hamu, e víz-levegőn. Villanyos, dús testemre tapadt konokul s szikráimat szívta, csak szívta a fönti pióca-nyirok, a nadálylevegő. Súlynélküliség tart a magasban minden egy földek s óceán fölibé! Halászzsinegen, végtelen űrbe mennyei köldökön által, beletart anyagom!
Reggel mosakodván megtapogattam két szárnycsonkom, a vállam. (Jaj, meglelt a detektív-álom!)

IV

S változtak az álmok éjjeleimben: kisírt akvarellszemeikkel megjöttek a lányok, akvarell a színek sírása, változtak az álmok éjjeleimben. Ó, a tollak szemérmetlen tépedezése, húsra gondol az asszony, ha tolltól fosztja a tyúkot fürge kezekkel, s a toll látványa betölti még, midőn falatozza a húst, ó, szirmok megharapása, kegyetlen hadmozdulatokkal, rokon- s anyavér fülledt, szellőtlen tapadása, nemképzelt yoga-ritmus hálós szövevénye, fonadéka a repkény s kerti futóka áradatának, Prokrusztész-

ágy-kín álom-szerelemben, megfeszítő inkvizítorság, róka-ravasz puhaságú hízelgés s diadal, ó, úrdiadal a nyeregben. Szomorúan néztek a lányok, a tegnapi hölgy követett tűsarkaival s nyílazott, nyílazott, ezüst csiganyál, csigasáv-köpéseivel s egyre szitokkal és tenyerem én orcafödésre emeltem.
(Életeimhez hasonlít az álom; mert úgy tesz minden Megnemmagyarázott, mintha hasonlítana rád; akképp követ ő s a nyomába te is ezért szegődsz olyan konokul.
Egyetlen Achilles-sarkom az álmom. Voltam, mint szűzlány, a fenség-szeplőtelenben, de álmomban vétkezett olykor a szűzi valóm. Álmában vétkező lény, leány voltam, aluván kibeszélte a sóhajait, kitől és kinek jajgat a jóért, s a hang-leső anya-boszorka reggel seprűvel verte a hátát, nyögve-sóhajos vétkeiért.)
Mondom, hát álmomban űzve követtek a lányok, s nem tudtam dönteni én, – fél lábon ugrált akaratlan s bicegő pimpika-létem – és mindük vonzott s mindük taszított, ha célomat értem. Egyre követtek a lányok, kisírt akvarell-szemeikkel, akik elveszítettek, azért, s akik nem, azok is tudták: nem maradok vélük a hitben.
És zöld volt mindig az álmom, langyos moha-bolyhú, mint akvárium morzsás, moszatos vízivilága, mint tengermélyi penész, s mint minden, ami tengni tenyészett. (Álom – süketfajd éneke volt, általa rám lelt a Minden, hát semmi segítség.)
S midőn ébredtem, halántékom lángos kötelek fájó szorítása vette körül s szerettem hinni: az abroncs nem-látott létem glóriája, tanú, hogy dicsfényt valóban hordtam amott.

170

(Unalom kékje)

Hiszek a hasztalanban
Unalom kékje
Szederre száll
S haragom nem görnyed violába
Ó természet alád terül a vásznam
Örök lepedőd csergéd ez a festék
Én Piktorod
Pipámból fölszívom most
Mit soha már nem adhatsz
Esti árnyékot a halálban.

171

Szó (A követhetetlenség érzete)

Mikor nem ad szerelmet semmi
Föloldom a páváimat
Mikor nem ad szerelmet senki
S a tó a fű logika lesz
Tarkódon a pihék bibliofil babonák
Föloldom a páváimat
S mondom
Sose gyertek utánam

172

Helyzet II

I.-nek

Látod, megbánt reflexeidnek árnya?
Ez is kié volt?
Pőreségem csöndedbe harangoz.
Ez is kié volt?
És nem lesz nyugalmad,
És nem lesz nyugalmam,
Mert hitünk a jég volt,
S lékein át
Halat fogna farkával a róka.

173

(Szerelmes állatok)

X.-nek

Nyakadra surrant a gyík, (megborzongtál)
Hajadra szállt a kanári, (színekben éltél)
Melledre katibogár, (ellankadtál)
S a csúf giliszta (– – – – – – –)
Öledben akart hálni. (– – – – – –)

174

(Gyermekek orra)

Gyermekek orra
Kis duda nyomd meg
Üvegre lapult a gyermekek orra

Kirakat borbély
Indiánok állnak
Skalp-késsel borotválnak
Rémült kobakokat

175

Sötétben ölelők

A fű
A sarló
Benőtte a napot a fű
Levágta a napot a sarló
Ölem korbácsát
Öled tenyeréből
Kicsavarta az ásó

176

Első feltámadás

Első feltámadás, lépj ki a sorból
Második feltámadás, lépj ki a sorból
Harmadik, negyedik, századik feltámadás
Lépj ki a sorból

És én fölkeltem
Fölkelt minden feltámadásom
Órát se tudva mind kikeltek
Földjeikből testvéreim
Számolgatták az ujjukat gyanakvón
Megolvasták hajszálaikat
S midőn megvolt

Lett tánc és lobogó lakoma
Ki-ki azt a szervét bámulta még sokáig
Melytől nem válna semmi élet árán
Köldökén át buja dombját
Bámulta a szajha
Az anya en-mellét simogatta
A költő kicsi sünre feküdt le aludni
S onnan nézte epekedve a két nőt

Részt vettem minden lakomában
Letöröltem a társak csókjait
Félretoltam a Múzsát
Mert az ajka agyvelő-szivattyú
Valaki így szólt: A sportoknak csak
Alkonyatuk van
Kiáltás kurjant: Egy feltámadás eladó
(De árat még nem említett senki)
Csak néztem a zsivajos nagy tömeget
Szájuk prémjéről csurgott le a nektár
Langy zsír, gyertya-gyöngyökké jegesülve
Meg az orgona-fürtű sörhab
Hogy osztoztak a combon, pecsenyéken
Hajba-kapón visító ricsajokkal
Olyan is volt, kit agyontapostak
E kezdeti önkívületben
Csak néztem e csömörös bolydult keveréket
Társaimat a feltámadásban
S kipattant fejemből
Pallaszom – az Iszony

Ekkor már tudtam
Nem azért élek
Mert Isten tervet adott
Nem azért támadt föl a lelkem

Hogy kívülem nem lenne világ
Nem azért járok, kelek, futok, táncolok
Mert nélkülem megtorpan a folyó
Ekkor már tudtam
Nem azért támadt föl a testem
Hogy eszemnek lángját bizonyítsa
Nem azért támadtam
Hogy én bizonyítsak
De általam most ő bizonyít
Csont-érvnek jöttem
Hús-bizonyítéknak
Hogy ő itt a Mindenható
S ekkor már tudtam
Elhagyom lakomás társaimat
És Istent
S azt mondom a világnak

Itt vagyok én, Lázár, aki elmegy
Itt vagyok én, ki emberek felé megy
Ki áttáncol a Tű kisebb fokán
Mert szörnyű, szörnyű, szörnyű elképzelni
Hogy létem célja érvül
Isten alá szőnyegnek terüljön
Hogy ön-tengelyem forgását kiadják
Ingyen, bérbe
Felsőbb létet hússal bizonyítni
Mert szörnyű, szörnyű, szörnyű elképzelni
Hogy önmagamban ne lehessen célom
S egy kölcsön-létet nyújtnak gyámolul
S létem létének érv-szolgája légyen
Hát itt vagyok én, Lázár, aki elmegy
Aki már az emberek felé megy
Ki áttáncol a Tű kisebb fokán

Istenre fölsziszegve
Embernek szólni áldón
Megtiltom a feltámadásom

177

Jel-evők

Megköpdösik a gyermeket
Ég küld esőt a földre
Térkép tengere nem dagad
Halainak árnyéka nincs

De jeleinket megeszik
Alant a lepedő feszül
Égő testünk menekültje
Gondolatunk kiugrik

A jeleinket megeszik
Háromszor is naponta
Mégis azt mondják hangosan
Jelünk nem szalonna

A jeleinket megisszák
Hold alatt estelente
Azt mondják mégis hangosan
Nem bor – a jelekre

De jeleinket megeszik
S megisszák jeleinket
Alant a lepedő feszül
Égő testünk menekültje
Gondolatunk kiugrik

178

Jelenlét

Orrot, orrot, orrot egy szegény szagnak
Egy szegény világtalan szagnak orrot, orrot
Ó, ott sem vagyok, ahol nem vagyok
A járókelő a macskát kikerülte
A döglött macskát a járdán
De a szagom kíséri még
Kolduló szagom
Kolduló szagom kitárult tenyerekkel
Ó, a szagom kíséri még
Sokáig

181

(Az utolsó korty)

Az utolsó korty megeszi a látvány lábnyomát
Az utolsó korty elissza az éjszakák eszét
Feketén füstöl bikaszarvú magányom

182

(Székek)

A székek ülepe égnek áll
Föntről ülepet várnak

Mikor a székek lába
Egeknek áll
Mélyen
Lakoma van

183

Feketén sárga

Fekete szvetteren sárga nap
Kis hernyó-fény kúszik bokádra
Hallatlan fény

Egy szent – gégére csúszott glóriája

Hallatlan fény
Szegény kibírhatatlan
Ősz, ősz
Hallatlan fény
Ősz
Minden sárgák között
Egy árva

184

Megszerezhető

Megszerezhető napjaim – megszerezhető állataim
Ó napjaim ó én állataim
Hogy párálltok-gőzölögtök istállótok mélyén
Ó napjaim ó én állataim
Hogy simogatlak fényesítem szőrötök csillagosra
Ó napjaim ó én állataim
Aztán nyereg aztán iga s hogy nekifeszültök
Ó napjaim ó én állataim
Fogatok elhull azután szőrötök homálylik
Ó napjaim ó én állataim

Barázdába vetésbe dőltök vagy ganajba
Ó napjaim ó én állataim

Ó megszerezhető napjaim ó megszerezhető állataim

185

„Gondolatok a könyvtárban”

Lépték
Uralható nép
Végre
Uralható nép
Jut neked is
Lehajolnak a betűk
Füvedre
Nem voltál Jeruzsálem
De magadban megszabadulsz
Szörnyű
A szóban minden lehetetlen
Szörnyű
A szóban lehetséges az ember

Elgondolok egy kisfiút
Elgondolok egy kisleányt
Hamarabb
Szórtak szavakat
Aztán hintették
Állandó testüket
S te kinek a teste szó
Te kinek a szava test

Kinek a mája lépe
Raggal és hanggal született

Érted a szavakat
Érted te a tested?

186

Lappangó

Hamuba oltott Nem-keresztelt
A Név Kapui előtt
A Név Kapui előtt csak áll
Ó, bár csikorogna a szárnya
A kapubálvány remegne
A Név Kapui előtt csak áll
Betűtlenül
Nem göngyöli a száj
Szállong a koponya-szitán
Hamuba-oltott Nem-keresztelt
Valamit eggyé-sejtés
Valami kettőt eggyé-sejtés
Ez a rezgés, ó, ez a rezgés
A Név Kapui előtt csak áll
Hullám, Kő – Lehető
Lappang

187

Gyermek öklében

A gyermek álmában összevonta öklét
Emberek látták összegyűltek
A gyermek öklében mi lehet

Kő madár pillangó csokoládé
Találgatták az emberek s fogadtak
Előálltak a markosak fogók csipeszek csigák
Daruk kalapácsok rudak és emelők
Hadakozva hadartak
Hanem a gyermek ökle moccanatlan
Mindenki morajlik
Ekkor valaki – mindig valaki
Előáll valaki – mindig valaki
Előáll és így szól
Gyermek nyisd meg az öklöd
És lassan lassan
Nyílik a moccanatlan
Kivirágzik az ökle

A gyermek öklében
Nem volt ám semmi
Semmi de semmi
Se kő se madár se pillangó
Sem csokoládé

S a gyermek tenyere
Lassan újra
Egyetlen ökölbe
Ím visszacsukódott

188

Szerzetesi

I – Bennem csupán a hála rossz
A hűség a tegnapelőtti
De: Jó vagyok-e magamban

Furcsa hitem kitágul
Akar-e vélem valamit
Okom, mely kiköpött

II – Szerethet engem valaki
Hát én – szerethetek
Van-e méltó
Az én teremtőmhöz

III – Van, akit egy állat teremtett
Állatra üt orcájok
Járások és tekintetök
Van, akit a növény teremtett
Ezek lányok, jószagúak
Van, kit fogalom nyelve szül
Ők csupán fönt lebegnek
Van, akit az ember teremtett
Jobbára gyermekek
A hús-tapintás eligazít
A szövevényben

IV – Hogy engem ki teremtett
Nem tudhatom egészen.

189

(Grammatikai tanvers)

No, mi és mit vág el?
Ki tudja vajon?
No, mi és mit tapos?
Ki tudja vajon?
No, ki és mit feszít?

Ki tudja vajon?
No, mi és mit szorít?
Ki tudja vajon?
No, ki és mit csavar?
Ki tudja vajon?
No, ki és mit teker?
Ki tudja vajon?
No, ki és mit szurkál?
Ki tudja vajon?
No, ki és mit üldöz?
Ki tudja vajon?
No, ki és mit fog el?
Ki tudja vajon?
No, ki és mit akaszt?
Ki tudja vajon?
No? Senki se tudja? Ejnye pedig csuda egyszerű!
Hát a kés, hangsúlyozom, a kés
A kolbászt, hangsúlyozom, a kolbászt, elvágja.
Hát a cipő tapossa a sarat.
Hát a lakatos feszíti a zárat.
Hát a csizma szorítja a lábat.
Hát a szerelő vascsavart csavar.
Hát a fonónő fonalat teker.
Hát a szakács pecsenyét szurkál.
Hát a gazdasszony szomszéd-tyúkot üldöz.
Hát a madarász madarat fog el.
Hát a festő falra képet akaszt.
Tehát – kezdjük elölről.
Most ti válaszoltok.

190

(A Kép fejvétele)

Szemeinkben gyanútlan még a kép
Nyugszik
Oázisban egy antilop
Szemeinkben
Hirtelen felüti fejét
A kép

Zuhan a pecsét
Valami papír
Ismét megtudja
A bötű becsét

Szemeinkben a kép
Felüti fejét
S jámboran vár
Egy billogot

Ott fenn a pecsét
Ott fönn még pecsét
S lent már villan a penge
S a Kép feje elgurul szemeinkben...

192

Csigák szerelme
Ezüst-sáv füvön
A házuk összekoccant
Nyálkás lelkesedésük szállongott szarvaik körül
Tapogatózó glóriájuk
– – – – – – – – – – –

197

(Puha vers kemény ágyba)

Bolyhos szavak szőnyegén bolyongok
Őrmester orra alatt cicabarka bajusz

198

Vívók

Nagyot kiáltanak a vívók
Másoknak önmaguknak
Kísérjen mindent valami
Győzzünk e hangban
Háttér-hangom
Szoktasd a létet
Lábaimhoz
S kiáltsunk fel
Ebben a szörnyű
Szerelemben.

200

(Límesz)

Lombroso hajszálán
inog a kötéltáncos...

205

Ma is bántottam valakit, –
halántékom parancsa volt?
Megbosszultam a katonát,
ki borzasztó hírt hozott hajdan,
s ezért megölették?!

206

(Mózes könyvéből)

A Sionnak hegyét, Úristen,
ellepték az alpinisták.
S a csipkebokorban? Ejnye, ejnye!
Ábel füstjén lóg az adó már.
A tál lencse is étlapra került.
Jáhve?
A legjobb egészségnek örvend.

208

Morze-legyek
a végtelen
távíró-szalag-légyfogón
konkoly
a fehérségben

*

Pók a hálón
ököl gitáron –

209

Ariadné unalma

Kifelé néző zárjelek
erszer-erszer pingvin
ó, Ariadné, megleled
mi künt még szó, de bent rím
formák micsoda szőnyege
a tó a szóba torkoll
fonalak, kusza vonalak
élő kapocs meg holt pont
csak fonni, szőni, kötni
hálózni mindhalálig
saját hálódnak foglya
iszonyod is – kifogja
halad, lepkéd – lobogva
s legyeid – pókosodva
míg állsz bent gabalyodva
kint jószagú ős vár
mezőn a szénaboglya

210

Gólyalábon

(Sáson, bóbitán által
Jönnek a gólyalábak
Mankó-világ
Léc-kereszten
Gyermekek állnak
Mocsarat lépnek
Nem adják
Léptüket a lápnak)

Rövid kardodat
Toldottad lépéssel
Kurta szoknyádat
Hosszú pőreséggel
Följebb, följebb
Gólyaláb-isten

Rövid az ember
Toldozd istennel
Kurta az asszony
Csip-csup gyerekkel
Följebb, följebb
Gólyaláb-isten

Imbolyogtass toldott valómon
Egy szippantás legyen a trónom
Nyújtsd meg a csontom pipaszárát
Velőim füstjét fújd világgá
Följebb, följebb
Gólyaláb-isten!

213

(Hasonlóság fájdalma)

(Minden ember egyetlen tudatalatti
törekvése: művésznek lenni – a tökélynek
és szenvedélynek, tudásnak és tapasztalatnak
arra a fokára jutni, amelyen személyét jól meg lehet
különböztetni a másik embertől. A humanizmus
egyetlen belső ellentmondása ez:
szeretni a másikat, mintha másik
énem lenne, ugyanakkor szigorúan

ragaszkodni ahhoz, hogy különbözöm,
hogy nem hasonlítok hozzá, akit
pedig csodálok, tisztelek és szeretek.
Ez a kettős küzdelem adja a humanista
egyetlen, olykor tragikus kimenetelű
dilemmáját.)

Semmi se hasonlítson
Lassú ingák elballagnak
Idő partszegélyén
Döglött lovak a tárgyaid
Patkójuk – stílusod
Semmi se hasonlítson
Tyúk az eperfán szaporítja a lombot
Ásóra tekereg a földi giliszta
Mint fogalomra átok s magyarázat
Semmi se hasonlítson
Lohol nyomodban mind ami hasonló
Szakállát tépi könyörögve
Fogadd be
Lábad nyomát csókolja-simogatja
Az árnyad
Idő hullámzik a harangban
A gyík belesurran a szeszbe
Csigaházba homok magánya pereg
Semmi se hasonlítson

Nézz körül
A Hasonlóság Birodalmán
Gyanakodj tárgyaidra
Ujjlenyomat-lét
Keresd ki kartotékjait
A torony isten ujjlenyomata
A nap a hőség ujjlenyomata

A füvek a fák ujjlenyomata
A fák
Madárlábak ujjlenyomata
Gyanakodj tárgyaidra
Visszafelé forog a magnó
Új zene csapata pályára fut
Semmi se hasonlítson
Ó de rossz is hasonlítani de rossz is
Gyanakszom tárgyaimra
Hasonlóság fájdalma hagyj el
Fuss ki alólam
Fekete föld

214

(Szomorú)

Szomorú a jóllakott költő
A bezabált farkas oly szomorú
Oly szánandó a teltbegyű páva

Hol rostokolnak rímeid
A hó kockázata
S hol berzenkednek
Tolladra tyúkjaid

Nézd valahol rímeid várnak
Nézd valahol ragyog a hó
S valahol rubin-tollát
Rebbenti a tyúk

215

(Légy csodálatos)

Légy csodálatos: felejts
Járj néha a mások lábnyomán
Nyomod se lesz s a lábad is marad
Légy csodálatos: a fehér abroszon
A levelek is neked higgyenek
Fogad fűrészét
Fűbe fogd
S ne halj meg!

217

És

Mélyre süllyedtem ki nem takart
lényegeimben
hogy mind több sejtelmet
puhatolok tenyeremben
porhanyót mint a föld melyet
isten trágyázott nyögő szekerekkel
rejtezve angyalaitól
hogy más ne segítsen
teremteni jót

219

(Megbocsátás színeknek)

Már szomorú keleti szemem
megbocsát a színeknek
Hatalmat ad a kéknek

ha unná derekam hamvát
Bámulást – zöldnek
kerekded táncú erdőn
ahol a görbe fák
alázatom hónalját fogják
Térdet – feketének
hogy ringasson
egy harmadik csípőt
A barnának tréfát
s talán altatót
A szürkének kevesebb nyulat
és nyugalmat
mint egy sosevolt-vadászat...

222

(Legszomorúbb szerelem)

Csak szabadítson az a legszomorúbb
Szerelem, ami van
Boldog hermafroditák legyetek igazak
Boldog bestiálisak (ilyenek-olyanok)
Legyetek igazak
Ágyékba ásott idő – harci bárd
Kifolyt szem-gondolatok
Kincs volt az is
Kérdéseid, mint vadgesztenyék lehulltak
Chaplin-mozdulatokkal
Nevetségre botorkál
Ami boldog
Törékeny kan
Gondolat-okádó

Ásd el idő d egyetlen ágyba, nyíljék
Szabadítson a legszomorúbb szerelem
Ami van

223

(Irigység)

Nézem a vén hím
A vén kan ölében
Az aranyhajú lányt
Menyét-kis-ujjaival
Dáviddá simogatja
Annyit sem néz rám
Mint a falakra
Csak nézem a vén hím
Ölében az aranyhajú lányt.

Ó hozzá szíjas öreg vagyok én
S a vén kanhoz oly fiatal
Annyit se néz rám, mint a falakra
Menyét-kis-ujjaival Dáviddá simogatja

S nékem mi marad hát
Csak nézni örökkön
A vén hím ölében
Az aranyhajú lányt.

225

(Szégyen)

Nappal szégyelled verseid
Amiket éjjel írtál
Éjjel szégyelled verseid
Amiket nappal írtál

Így fon hajába valami titkos szégyen
Hogy az a két rím az is érdem
Mert mást nem tehetsz
Mert mit se tudsz
Kinyílva is kaktusz maradsz

Nappal szégyelled
Az éjszakai lányt
Éjjel szégyelled
A nappali nőt

Így fon hajába valami titkos szégyen:
Hogy ők se méltók s te – idétlen
Mert mást nem tehetsz
Mert mit se tudsz
Kinyílva is kaktusz maradsz

233

(Pastorale)

Uramisten, szegény farkas vagyok
Egyedül már kirágnak a fagyok
Nyakam közé sereges szél suhog
Segélj, uram, megesznek a juhok

234

(Pillantásaim)

A csigaszem távolodik
Tengerre száll
De azért félsziget marad
A csigaszem
Pillantásaim
kiszakadnak
Pillantásaim húsba-fordult testem
Ellenzéke
Pillantásaim megunják testemet
Más arcok tengerére szállnak
Pillantásaim elfelejtik
Szemgödör-bölcsőjüket
Pillantásaim – hűtlenség lobogói kalózok
Elborítják az óceánt
S befödik a földmélyi eget

238

(Veronika-kendő)

Micsoda Veronika-kendő a szemem
Orcáitokat beletöröltétek
Nem mosom ki soha
Arcotokat én nem adom vissza
Boldog korotokban sem adom majd vissza
Véres arcotok
Nyomait szememből

239

Futnak esőcsepp-bogarak
esőcsepp-százlábú-bogarak
ablakodon szerteszaladnak
Kint hull hosszan, húrosan
eget-földet eskető
hárfa

243

Fal

Nyirok-bölények, repedés-madarak,
penész-sárkány a falon.
Ki küldi őket nékem vigaszra?
Kié e birodalom?

245

Őszi park

Leszakítja a szél
Tudás tövébe hull
Ág trónjára, ami kiült
Tudás tövébe hull
Madarak meszelnek
Eget csivogva
Tréfás pötty
Tarkómra hull
Tudás tövébe hull

Minden
A parki
Séta
Holdja

247

A Minotaurusz fejét felszegte
Előredőlt
Toporzékolt
Előtte bikafejű torreádor

*

A Kétfejű Sas két feje
Egymás felé fordul
Csőrükkel csipkedik egymást
Nem tudnak osztozni
Szárnyaikon

*

Ariadné fonalából gombolyag
Kismacska játszik

*

Hajamba fúj a látomás szele
Fésülködöm
Mítoszba simul a létem

253
(Szépek a fiatal költők)
Programvers

Szépek a fiatal költők.
Filmcsillagoknál szebbek.
Mint lehelet, égés,
Mint minden, amiről írnak – általában.
Mint az ujjak:
barkáért ágra nyúlnak,
vagy szövetkeznek – összefogva – imára,
mint véglények –
természet végén,
kisborjak szalaggal,
nyulak tojással,
hömbörgő kis kölyök-kutyák,
szebbek a fiatal költők,
mint a kísértés-alma,
tizenöt éves szüzek lakodalma,
táncolók
parkettek ketrecében,
korcsolyázók
szeplőtlenség jegén,
birkózók
szőnyegein a sportnak,
szebbek, mint a megíratlan holtak...
És – nem tudom, miért...

Az öreg költők csúnyák,
De áldottak is nagyon.
Botra támaszkodnak.

254
(Kodály-fa)

Hallgatom a Kodály-fa suhogását:
se tölgyek, se nyírek,
cserek, juharok, fenyők se –
nem suhognak így, –

És a Kodály-gyöngy pergést –
szitában,
rostán,
szemek,
nyíló nyakon
gyöngy nem pereg így –,
S a Kodály-liliom ívelését, –
dór és jón és korinthoszi
nem ívelhetett így, –
S a Kodály-tulipán görnyedését, –
botorkáló,
venyigéken háló
anyó nem görnyed így, –

csak ezredévek minden fája,
csak ezredévek minden gyöngye,
csak ezredévek minden oszlopa,
csak ezredévek minden tulipánja
görnyed így.

259

Találjunk ki egy új kolostort

K.-nak

Nem, nem édent, úgy ahogy mondottam: kolostort,
Ketten vagyunk csak,
Meg valami egészen csöndes isten:
Lábujjhegyen és hittel.
S én meggyfa alatt este,
Öled után – a bölcseket olvasom.

A meleget néked hagytam, jó helyen, öledben.
Fekszel az ágyon s kérdezed:
Miért jó,
Hogy én bár a bölcsekkel vagyok,
A melegemet
Most is foghatod.

Valami új kolostort.
Egy pap – egy apáca,
Közöttük meggyfa,
Közöttük csönd és könyv,
Phallus, isten.

261

A fű türelmes tomporát
szél csapkodja.
Mit szagol a holt
hasra bukva?
Mondd, mi van abban
stilisztika, túlzás,

hogy alulról szagolja
az ibolyát,
hiszen, így van, –
meg abban, hogy a fűbe harap,
amikor valóban,
meg lehet tekinteni,
szájába füvek lógnak...?!

262

Valami belső fákat látok
Pillámon pihe rezeg
Folt táncol szemem tüze körül
A Látás Szertartásán...

263

Hanyatt fekve szabad az ember
Hasmánt csak harcrakész

264

Az eszközök – a szavak kímélete
Nincs annyi szavunk – hozzá
Hát játékot veszünk a gyereknek
Azt koptassa a kicsike
Az eszközök – a szavak kímélete.

265

(A Sebezhetőben)

Mondataink egyszerűsödnek
Fáj a lábam, anyám nagyon fáj
Fekete seb bántja futásom
Achilles voltam, sarkam kinyílt már
Terjed a seb, húzódik egyre fönnebb
Testemre fölkúszik a sarkam
Befutja a testem a sarkam
Páfrány, futóka a sarkam
Egész testem Achilles sarka
Nő, nő az Achilles-felület rajtam
Itt állok tetőtől talpig
A Sebezhetőben.

268

Unalmas-e embernek lenni
szép bágyadt délelőttön?
E hallgatás már edzés a halálra.
Kibírható –
történelemelőtti idegekkel,
Krisztus előtti idegekkel,
kibírható
e szép, bágyadt unalom
s ez a hallgatás is.

269

Ember, szeretheted-e a villanyfákat,
melyek mellett csak elsuhansz,
szeretheted-e igazából?

270

(Nemesek)

Plakát

Ez oly friss nemes, hogy
még ugat a kutyabőre
Ez oly harcias – bizonyára
veszett kutyáról nyúzták
Ez várományos – az övé még
villanyfa mellett áll
emelt lábbal
most vadászik reá a sintér...

273

Minden gyémántot feltörhetsz bennem
Neked ez csak dió
És marad még valami gyémánt
A fán marad mindig az a dió
Ami a fáé
A fán marad mindig az a gyümölcs
Figyeld csak meg ami a fáé
Amit a legszorgalmasabb szüret sem
Ver le

Amit a fa rejt
Magának
Ezt a gyümölcsöt istennek őrzi
Az utolsó éhenhalónak

274

Kapaszkodom vállamba, testembe, viszketek,
vakaródzom
Ó viszketés – magamba kapaszkodásom árnya
Vagy marnék valakit – önmagamban (?)
Bárhová nyúlnék – vagyok
Mert viszketek.

279

(Isten)

Olyan magasból könnyű adni
Testet
Olyan magasban rejtheted
A tested
És én
Oly egyedül vagyok mégis
Hogy bizonyítani
Lehetetlen.

287

A tolmácsnő

A tolmácsnő szomorú szeme
Átfolyik rajta a minden
A tolmácsnő szomorú szeme
Alagút-fekete
Átrobog füsttel a minden
A tolmácsnő szomorú szemén
Benne kis korom lerakódik
A tolmácsnő szemében
Most egy madár
Megáll
Odaszögezték
A tolmácsnő szeme repdes
Szokatlanul

297

Hiszek egy Asztalban
Egy távoli, majdani Asztalban
Egy nagyon fehér, tiszta Asztalban
Hiszek

302

Öregedő
(Születésnapomra)

Öregszem. Épp most. Ebben a pillanatban.
Rajtakaptam magam: öregszem.
Mert máskor önfeledten,

mint gyermek vájja orrát,
úgy öregszem.
De most észrevettem.
Nem arról, hogy csikorognak
a csontok,
s a tüdő valami füstös zászlót
bontott, –
a szervek mind bolondok.
Rájöttem,
a hús mögött valamit várnak a csontok
szerepükre várnak a csontok,
várakozón kuporognak a csontok,
mert csak a csontok segítenek ki végül,
hogy ne válj en bloc
pondrók eledeléül,
csak ők segítenek ki végül,
ha egy utód majd összerakni készül, –
öregszem,
épp most –
és nem önfeledten.
Hallod?
A hamu kizöldül, mint a nagy fa.
Hallod?
A hamu a legnagyobb fa.
A hamu lombja.
Énekelj ott.

303

Fecske-farok, villám:
Életem legszebb éjszakája meghalt.
Humoros istenek haltak.
Sötött a béka-holdvilág.

Kürtő-magasán feketét kínált korom.
Életem legszebb éjszakája meghalt.
Fecske-farok, villám.

304

A szertartás marad

Városok elvesztenek
A falvak alacsonyak
Üvegem meddő
Tenyeremből indul a kor
Valamivé – valamikor
Kifut az agy
S a szertartás
Marad
Koponya-üstöm mellett
Fűszerezők
Csipettel sóznak
A szememre pereg
S máris pattog az ujj
A tánc odaszalad
S a szertartás
Marad

Imádkozzunk a kezeinkhez
Higgyünk a térdeinkben
Fohászkodjunk föl körmeinkhez
Gyónjunk csak torkainknak
Áldozzunk könyökünknek
S keressük meg a Semmit

A szertartás maga – élő
Míg istené az idegen
A szertartás maga – élő
Míg az idegen istené
Kié lehetne az, ami
Füledből színbe-fordul
Villámkopás, sejtfakulás
Kié lehet a hulló

Városok elvesztenek
A falvak alacsonyak
Üvegem meddő
Kifut az agy
S a szertartás
Marad

306

(Ötödik kerék)
Gyermekrigmus

Jóistenke, megint költő vagyok.
Terítsd reám kicsinyt bocsánatod.
Diák, cigány, katona és angyal
Régóta él örök bocsánattal.
Azért foglalom versemet imába:
Végy be engem e kompániába.

307

Azt mondják, okos vagy,
mások hogy: ravasz.
De kinek agyát

nem védi vassisak,
sem szószék-kupola,
mit tégyen az,
s hová legyen, hova?

308

Intarzia

Rejtsd nevemet mondataidba
Igéid nevét mondataidba
Egyáltalán
Minden szóvégben foglaltassék
A másik szó eleje
Ne kezdődjék semmi ott
Csak minden folytatódjék
Mintha csak folytatnád
A barlang előtt megfojtott
Ősember félig-harsant
Kiáltását...

309

Ataraxia

Árnyékom az egyenlítőn
Ataraxia
A föld képzelt
Tengelyében állok
Agyam képzelt
Tengelyében állok
Ataraxia

A fordulatszám teljes csöndje
Magány egyensúlya
Egyensúly magánya
Ataraxia

310

Négy fal fái között

Épp annyi vagyok,
hogy elég legyek
egyáltalán.
Minden mindennek okát megéri.
Az okozat legyen olykor hálás.
Sajnálok mindent,
azt is, ami nem lesz.
Állok a létben végül mosolyogva.
Ha lettem –
kellettem.
Tehát.

311

Csodálatos, karcsú vívás

Csodálatos, karcsú vívás
a térben
tiszta fehérben
csodálatos, karcsú vívás
Létem...

312

Néróhoz

(Plakát)

Véres költő, hiába tanítod meg
alattvalóidat nevedre, hiába vésed
fejükbe sánta éneked, hiába skandáltatod
egész Rómát rímeddel, hiába daloltatod
soraid csecsszopókkal, hiába
öntöd fülmosóvíz helyett minden
fülekbe éneked, hiába töltöd erővel
világ torkára szellemed, hiába ölsz
s gyújtasz megannyi Rómát – – –
minden verssorod mögött
egy-egy fegyveres van – – –
s a költő vára
csak a védtelenség...

314

Elisszuk apánk sírkövét
Elisszuk az eszünket
Apánk sírkövét: az eszünket
Észrevétlen

315

Tagadható

Porszem, ne tagadj le
Angyal, ne tagadj le
Sajog a tagadható

Tóban titokban
Engem tagadnak
Tyúkok tikogva
Tagadnak engem
Pisla parázzsal
Tüzek tagadnak.

Tagadható
Mennyiségem
Mindenségben
Érdem

Porszem, ne tagadj le
Sajog a tagadható

316

olvasandó:
(Nyelv arisztokratája vagy
A nyelv, a gondolat-nyelv új vonzatait fedezted fel)
mondandó:
Eddig is sírtak
De te feltaláltad
A fölfelé hulló könnycseppeket
Szomorú keleti szemed
Fölfelé sír
Az íve fölfelé sír
A nap felé, a nap után sír
Ahonnan eljött
Barlanglakónak
olvasandó:
(A ferde szemet a napkelte okozta)

318

(Legnéptelenebb vízió)

Az én vízióm nem népesül be
Demográfia szerint
Nincs négyzetkilométer
Népsűrűség
Az én víziómban
Az én vízióm
Fehér
Tér
Benne a Pont – az egyetlen Pont a nép

320

Nagy érdemem, hogy olykor mondatfűzést hívtam
szavakat raktam másként eggyé s újjá
Felfedeztem az „Ó” indulatszót
És egyáltalán nem szégyellem
Használni manapság – – –
Néha az az érzésem: én nem írok verset
Én csak költő vagyok, mint ahogy a fű
Fű s nem kell sem kasza, sem tehén-
Száj, hogy mibenléte megnyilvánuljon
És ellenőrizhető legyen mivoltában.

327
Éljen harsan a Paradicsomban

Gyümölcsöm, gyökereim képeivel vonulok fel. Az
egész líra a lábjegyzetektől való félelem irodalma;
merthogy ne írják oda „ősrégi angol

mérték”, azt se, hogy „francia nemzeti étel”.
Meg kell találni a fogalmat, melynek felülete
teljes, akár a szentháromság s minden oldalról
érhetik sugarak, kiereszt, befogad, elnyel és
szabadságra bocsát, érthető minden irányból, ám
maga is lenyűgöz minden irányt. A költő bűne:
a bűn. Mit eddig mondtam, rossz és mulandó,
ám ami
most jön, remélem, örök. A gyökér és gyümölcs,
Ádám és Éva – e négy, pontosabban két elem közt
az ingás, lebegés, rezgés – a pozitív-negatív sarkok
közti bizonytalan lengés, remegés, a nem feltétlenül
meghatározásba fagyó igazság az úr. Itt kell
említenem
a pozitív hőst, amellyel nyilván egyetértek, de én
fizikus-értelemben magyarázom, tehát minden olyan
alak,
ki erkölcsi rámagyarázás szárnyai nélkül emelője
magának: alkot, tesz, kialakít, helyzetet rak,
mint fészket,
belőle indul a cselekvés, gyűjt erőt s oka ő
mindeneknek.
Jelentéssé bennünk változik. A szellentés a lyuk
méretétől
függően, valamint a felgyülemlés energiájától
függően hangos
vagy halk; a szubsztancia átnő a megváltozásba
érzékszervünkben
– a hangból szag lesz, a fül orrá szellemül. Mit
eddig
mondtam, rossz és mulandó, ám ami most jön,
remélem, örök.
Ami megvalósul, mindenképpen jobb s több,
mint ami nem

válik valami létté: az el nem robbant ütközet
dicsősége
kevesebb a vesztett csatánál. A meg-nem-valósult
csak szebb
lehet a megvalósultnál, de jobb s több, mert
mérhetetlen, soha.
Etika és Esztétika. A Logika a két sarok között
a törvény
nevében rendezőként lép fel. A Logikát,
értelmes jót
és értelmes szépet vágyón a fenti mindkettő szívja
föl. A megvalósulás
a legfőbb jó. Ami megvalósul – jó valakinek. A
meg-nem-valósuló
csak szép lehet, mert képzelet a vára, nem pedig az
első valóság.
Első valóságon a nem-szellemit értem. Mit eddig
mondtam, rossz és
mulandó, ám ami most jön, remélem, örök.
Gyökereimtől el nem vonom
magam. Nem tiltom el gyümölcseimet.
Gyökereimtől nem tiltom el magam.
Gyökereimet nem emelem gyümölccsé.
Gyümölcseimet nem ütöm gyökérré.
Gyümölcseimtől nem tagadom meg gyökereimet.
Mert a tiltás nem a
gyümölcsé, hanem a gyökéré. A tiltás a gyökérre
szólt. És a gyökér
parancsa a tiltás, de a gyümölcs megbocsát a
gyökérnek – paradicsomi
szinten. És az én lebegésem, változatlan emberi
lebegésem – örökkön,
gyümölcs és gyökér közt – éljen.

329

Megfoghatatlan

(Az érthetetlen az, akinek nincs gondolata)

Megfoghatatlan helyen állok
Szögemből szövöm szemmel
Ariadné-létem
A szöget az én szememből
Ki nem tapintja az isten
Hangom innen szól – oda
Aztán átugrom valahova
Váratlan nyomomból soha
Szememből sor-gyöngy
Nyakvályúba
Váratlan nyomomból soha
Jancsi és Juliska-morzsa
Nem lesz
Nem húzza ki szememből
A szöget
Mint akáctüskét
Zivatar után
Az Isten

330

Ágyleső

Fönt pihegés függ
A tettenérés lehelete
Damoklész kardja, ó, lehelet

Mert ágy előtt
Állanak az ágy előtt
A takaró
Félig a levegőben
Most bontod éppen
Vagy már veted
Előtte vagy még
Vagy már utána (?)

Az ágy előtt
Állanak az ágy előtt
Messze vannak
Akik ágyat vetnek
És nem látok semmit, semmit
Ágaskodom
Az ablakon
A takaró
Félig a levegőben
Számon Damoklész kardja függ
Te ágyvető minden
Te minden ágyvető
Előtte vagy még
Vagy már utána (?)

332

Miért került ilyen sorrendbe
az ábécé,
és miért jut eszembe a
„méltányos eljárás” kifejezés,
amikor a „levelibéka” szó lenne
logikus,

miért írható le ez:
az este olyan, mint a bárka
vagy ez:
a járda
nem más, mint választott utunk.
És kiért
kérdezek én?
Kitől?
Miért?
Miért
kérdezek én
a létben?

334

Hó jászla

És a mell
A Tejsugár
Vörös arcom felett
És a tőgy
Fehér cérnácska
Folydogál
Időm felett

Hóhullásért, hóhullásért
Hóhullásért kellett
Hóhullásért kellett születnem
Faggyon be a szilke a szememben
Ezért a hóhullásért kellett

És a tejből tollu lett, pihe
És hó jászla és őzike
És ablakon fehér darázs zörög
És a tejből tollu lett, pihe

Fehér cérnácska
Csordogál
Hó lesz a tejből
Hó
Anyám

335

Még egy hóhullás

Egy ideig fiúk vagyunk
És azután elrepülünk
El, el
Hó hull, lehullanak az angyalok
Angyalból csinált angyalok
Angyalcsinálás fönt, fönt
Ők a puha pihék
Kiket nem tart az ég

És darásodnak a pelyhek
Az a Taigetosz-menny
Dob az arcomba pelyhet
Ki-ki spártai gyermek
Bűnös én is vagyok

Majd jön az őszi eső
Sok-szoknyáját emelő
Pókháló-szemetelő
Vénasszonyok
szipogva hullanak

336

Építmény

(barlang)
Összeszedem árnyaimat,
Ölemben csont a rőzse.
Csontokon át velőt fúvok
Violaszín nőstény ölébe.

Maradt még valami a földön?
Költözni kell, költözni kell!
Árnyékaimat összegyűjtöm.

(cölöp)
És itt a cölöp
A magas vér levirágzik a vízbe
Borodba mártom a nyelvem
S asszonyod körme enyém
És itt a cölöp
A házam
És a tetőben van gyökerem
Füst tapogat egeket

(román)
Bölényemre vasat rakok
Fölgyanakvó rostélyaim
Kifognak rongy sánta-vakok
Fortélyain
S aluván, ha kinyújtóznak
Sokablakról álmodnak a
Kastélyaim

(reneszánsz)
Kinyíltak már ablakaim
Kinézek, de – benéznek
Olvasnak már ablakaim
Ki térdében megméretett
A lányról
De olvasnak is
Ablakaim szemében
Ledér ablakaim
Letérdepelnek este

(gót)
Vigyázzban álló tenyerem
Ötbezárt tulipán-tenyerem
Lándzsa-hegy, mártott ecset-fej
Gyertya-láng, égi tojás tenyerem
Dohánylevél, szemérem íve tenyerem
Emelem
Belé menny arcát temetem
– – – – – – – – – – – – – –
Annyi a házam, az ágyam
Mégis belealszom a földbe

339

(Tanversezet. Cím: Ágról ágra)

Ághegytől ághegyig – e téren nem repül, nem jár, nem sétál, nem lép át, ugrik a madár. Senki sem mondja: „Nem értem, hogy jutott át e téren?” Bizonyíték: ott van. Azt kell főként érteni, hogy „ott van”. Bizonyítja, hogy ezt a távolságot

meg lehet tenni így is, ekképp és emódon, bizonyítja, hogy van ilyen, lehetséges ez is, hiszen ott van. Bizony, bizony, hogy van ilyen, ezt az ágról ágra ugráló legegyszerűbb kis paraszti madár is fényesen bizonyítja.

Ághegyről ághegyre
A madár
Nem röpül
Nem sétál
Nem jár –
Szabadon asszociál

340

Mindentelen

Temérdek
Te mindentelen
Temérdek
Te sejtve-sincsen fekete
S cipőbe fűzött fekete
Kihúzhatatlan, bedobhatatlan
Temethetetlen
Fekete
Körmöm alá ment fekete
Kifőzhetetlen, megfoszthatatlan
Emészthetetlen, szabadítatlan
Te űrtelen, te naptalan
Álmodni haszontalan
Széptelen és rúttalan
Darázs dongája
Darázs abroncsa

Fekete
Álhatatlan, élettelen
Te színtelen, falattalan
Ó szagtalan, reménytelen
Tüdőtlen és írmagtalan
Terméketlen, meddőtelen
Tenyészetlen, haláltalan
Te sejttelen, nyiroktalan
Ondótlan és száraztalan
Te vízhatlan, malomtalan
Árnyatlan és esélytelen
Erőtlen és biroktalan
Te szűztelen, pirostalan
Ó rögtelen, igaztalan
Maratlan és tehéntelen
Kutyátlan és tökélytelen
Gazdagtalan, szegénytelen
Fekete
Tisztátalan, narancstalan
Ó törzstelen, potrohtalan
Tagolatlan, gyümölcstelen
Üszögtelen, édentelen
Háromtalan, fegyvertelen
Madártalan, elégtelen
Konkolyba hulló fekete
Darázs dongája fekete
Körmöm alá ment fekete
Cipőbe fűzött fekete
Vonalakból vont fekete
Légypontba ömlő fekete
Mindentelen
Temérdek
Vedd le a tarkómról
A térded

341

(Teória)

Olvasom: a disznó a legnehezebben idomítható, de – tapasztaltuk – ehető. A kutya persze idomítható, ám a húsa rossz. Van-e ehetőség és idomíthatóság között kapcsolat? Vajon a disznó azért nem hagyja magát idomítani, mert tudja, úgyis megeszik, hát legalább annyi elégtétele legyen s maradjon, hogy a lelkiekben derekát be nem adja? Vagy még különösebb: az idomítható, fogékony lélek haszontalan a húsban; és az ehetőség a lélekre-szellemre nem alkalmas húsban leledzik? Ezt hiszem én, mert ezt hinni szebb.

344

Egy ősz hajszál sincs még az ajkadon.
Még kikerülöd az öregek csókját,
mint a tócsát.

351

(Herosztráteszhoz)
Plakát

Mit akartál? Hírt, mely csak hozzád
szerveződik, hírt, mi nyomodban lohol,
hír mentőövét közönyön, ezért
gyújtottál Artémisz temploma alá?
Érdemes volt? Nem hiheted, hogy több az ember
annál, mint ami. Nem gyújthatod föl

híredért a templomot s nem olthatod el
a templomért magad. Mert látod, neved
ujjára gyűrűt vont az idő. Lehet, hogy
mindent másért tettél, mint amit mondanak
pletykák, krónikák, rakódó rétegek.
De te már nem tilthatod le híredet. Nem
felelsz híredért – az időben.

352

Falbavert szegek

Ez itt lakás: és ki verte a szegeket a falba
És nem ismerem miért és nem is tudom kiért
Miért kellett nyolc és tizenhat szeg az agancsnak
A maszknak: egy meg kettő elég lett volna
És az I.N.R.I.-táblának 33 szeg: mennyi túlzás
Mennyi pazarlása az aggatásnak
És nem tudom miért, nem ismerem kiért
Kellett ez a szeg-özönvíz, ez a szeg-barbár-özönlés
Ez a sündisznó-bélelésű fal
Ez a borona- és gesztenye-burok fal
Miért ez a Fakír-Felület
Drótkefe, kenderfésű, állat-vakaró fal
Miért ez a tűpárna-fal s kinek
Mi jutott, honnan jutott ennyi szegre s miből (?)

Üresek a szegek: elzúgtak már agancsaink
A kéményen keresztül
A halotti maszk a csöveken át kiment
A képek, tutajok mind elúsztak
S a gobelin, eltávozott a gobelin
Száraz sziget a szeg
Nincs ráakasztva semmi óceán (.)

Ez itt lakás: itt vagyok s már nem csodálkozom
Nem kérdezem a gazdát, hogy ki volt
Honnan, miből, kiért, minek – nem kérdezem a gazdát
Csak itt voltam és megkerestem magam (.)

Mert mindent kibírtam
Azt a Murillo-dinnyét, a rubensi nőt
Csontváry romjait kibírtam
A szélmalmot, a vacsorát
Pápát, parasztot
Kibírtam a virágokat
Leprásokat
Azt a temérdek rózsaszín, sárga, vörös, fehér
Meg zöldes-fátyolos húst
Sámson haját, angyalkák pelyheit
Mennybe igyekvő lábakat
Kibírtam, kibírtam
Mégis itthagytak képeim (...)

Ó, szeg, akartad ezt a képet
Ó, kép, akartad a szeget
Kívánt-e téged a halotti maszk
Kellett a fal, hívott ölébe (?)

Csak itt voltam és megkerestem magam (.)

Kibírt a fal
Kibírtam a falat (.)

353

Az Ismeretlen Nőnek
Ki ismeretlenül ölelt
Szobor kell, mint katonának
Háborúk után...

354

Tükör szekta

Suhancok tükröt rejtenek
A legváratlanabb lány elé
Fényt ejtenek
A legtöbb, ami leszek
Halott
Az engem felfogó fény
Merre van

Élek-e én a tükörben

Avar-kastélyok tükrei
Megrepednek
Nem fogadtak senkit
Már mióta
Repedésükben régi képek
Kripta nyílik
Fehér huzat csap fogsorunkra

És éjszaka a tükrök elbeszélik
Ki tetszett meg a láthatók közül
Aztán egészen
Ködbe burkolóznak

Suhancok tükröt rejtenek
A legváratlanabb lány elé
Fényt ejtenek

A legtöbb, ami leszek
Halott
Az engem felfogó fény
Merre van

A tükör választ ki engem
Nincs máshoz fohásza

355

Barlanglakó

Sík, tükör-árnyam
Lapályos, alacsony árnyam
Földszintes, vályogos árnyam
Szikes bükkönyt se termő árnyam
Imaszőnyeg az árnyam
Alám boruló nyereg-árnyam
Becsukott könyvem az árnyam

Milliméter az árnyam kérge
Árnyam a földnek kérge
Árnyam kérge a föld lesz

És a nap
A nap csak olyan
Nékem a nap csak olyan
Mint, ha árnyas hintaszékben
Ülnék az árnyas hintaszékben
Ülnék s felettem csitrik

Állnának a csitrik
Csevegnek, átdudorásznak
Fejemen
Fejem fölött
Hajam sátra fölött
Egyetlen árnyékom fölött
Idegenül
Cseveg a nap

357

(Néznek)

Néznek
Belém tekint az Eszme
Testem az eszme földje
Arcok ti égre tapsoló tenyerek
Tenyerek – földbemártott arcok
Néznek
Nem én vagyok a Röntgenszemű Költő
Általam az Egyéb szól
S tenyerem nem mer
Visszanézni
Tapsolok
S tenyerem nem mer égre nézni
Néznek
Néznek
Reám-engem-belém
Általam
Néznek
Bennem

361

Eszem utcaköveit föltépem
Földdé avatom
Ne masírozzék senki sem ott
Vessen, arasson!

365

Mint paraszt bármely krumplitövet
Úgy nézték meg szerveimet
Csak az anyám és a bába
És csak a szerelem látta
Megnézték az őrmesterek
Szavuk nyála égbe fröccsent
Isten keresd zsebkendődet!

369

Seben az ecet
A részeg terror oly félelmetes

370

(Tézis)

Gyanakvás, lebegő gyűlölet vagy
Skolasztika – ész öngyötrő lustasága
– – – – – – – – –
Középkor Prokrusztész-ágya
Kétlábú: test, szellem: Aszkézis, Skolasztika

375

Az este a legszebb évszak.
Öngyújtó-fénynél megvilágosult arc.
Ismét sötét lesz.
A sötét eligazít a fényben.
Összerakom a sötétség arcát.

376
(Ott)

A legtöbb évig halott leszek, meglásd.
Ki méri ott a halál évezredét?
Ki írja lent a halál történelmét?
A legtöbb évig halott leszek, meglásd.

381
Mise három nyelven

I

Credo, quia ridiculus,
Credo, credo hominem.
Non credo, quia non est ridiculus.
Non credo Dominum.

II

Bon appetit, Pantagruel,
Bon appetit, Gargantua,
Bon appetit, enfant français,
Bon ... dernièr bizon!

III

Sei nicht ein Igel
Sei Eulenspiegel
Sei Drang ohne Stürme
Uralte Türme

382

(Az újra-élő állat)

Próbáld rekonstruálni épületeimet, szobáimat,
szellemem szobáit, a fej padláslyukát, a testi
alagsort, a szerelmi pincét,
kályhák kihalt ezüstjét, a tegnapi emeletet, a mai
földszintet; próbáld rekonstruálni Bandit, Jakabot,
Erzsit, Évát, Jucit és Magdalénát, próbáld
rekonstruálni,
barom, aki vagy, a füvet, mi alázatos futásod övezte,
elég szép versenyen, Zalán nélkül, és pestisek elől
Dekameronba bújtat, mint patkányt lyukba, –
próbáld rekonstruálni
elfolyt pénzeid, medreiket, könyveid fiókját,
székeidet s a bútorok
hatalmát, rekonstruálni angyalod, a hárompróbás
kálomista
istent, a fényképet a katonákról, konfirmándusokról,
szerkesztőkről,
káderiskoláról, egyetemi társakról az Úrban,
próbáld rekonstruálni
éljeneidet s a pfujjolást – a meccsen, azt is ahogy
kattan a zár mögötted,
próbáld idézni azt az ablakot, azt a kulcslyukat,
melyen először

lestél szerelmet, hogy kulcslyukoddá bővüljön a
föld, próbáld
fölásni rétegeidet, legyen már lelkes ásatás a hit,
remélj s reményed ajtajára írd ki: a bemenet
tilos, legyen egy lelkes ásatás
a hit

Hintáz a föld, csuszamlik a tudat
Végezzél lelkes ásatásokat
Lelj létformát, luxus-fáraót
És dór oszloppal verjük a diót

próbáld rekonstruálni gyilkosságaid, tedd hozzá
„ittas állapot”,
rekonstruálni, rekonstruálni, rekonstruáló állatok,
próbáld rekonstruálni,
ami meg se történt, a meg nem evett körtét, ki nem
fogott örökös
halaid és levegőből való falaid, rekonstruáld azt az
ős-esőt, melyhez
esernyő többé nem kell és a lakomát is, ahol
szalvétád szűz maradt,
rekonstruáld magadban a hitet, anyánk ahogy
kitett történelem-küszöbre
s azé lettünk, aki először jött, rekonstruáld
igazságaid,
szabadságaid, rabságaid, s mondd azt: ha jut időtök,
szeressetek engem,
legalább titokban, rekonstruáld a logikád,
grammatikád, pálinkád,
poétikád, pszichológiád, töltöttkáposztád,
félelmeidet, a térképtelen,
határtalan iszonyt, tereknek ugró szívedet,
rekonstruáld legalább

hét sebed, legalább harmincöt éved a
hatvannyolcból, ha csak hatvannyolc
éves még a század, mert ő már tudja, biztos százig
él, rekonstruálni,
restaurálni, legyen egy lelkes ásatás a hit s merd
mondani: volt,
van és lesz világ, míg alkotni nem szégyell az ember,
és könyörögj
a mindeneknek s hosszan: szeressetek, szeressetek,
szeressetek, szabadidőben,
legalább szabadidőben, legalább

383

Kóristen
(Napló)

„Isten nem ver bottal!” kacagott apám, valahányszor a szomszéd lova lesántult, vagy meghalt a legszebbik leánya, mert reménykedett a büntetésben, fohászkodott a büntetéshez, a büntetés lábához borult, hogy az büntessen, büntesse már, ki érdemes reá, csak büntessen már bármi képében, kígyó képében, csak büntessen már, angyal képében, féreg, cipőfűző vagy fogpaszta képében, csak büntessen már, mert engedhetetlen nem büntetni a szomszédot, ki aljas, mert nincs Isten, ha nem büntet, mert büntetés által véleti és mutatja magát. Büntetés által adja ki testét, szolgáltatja ki lelkét érzékeink havának. Apám, szegény apám diadallal nevetett, nevetésének habja – ez szakáll volt – állára csordult, vidámság habja, s szakálla kiterült az időben, alácsordult, mint szőnyeg, mely

folyik, elfolyik a szőnyeg a lábaink előtt, mielőtt ráléphetnénk, elfolyik a szőnyeg, és nem léphetsz abba a szőnyegbe, abba a folyóba, még egyszer, még egyetlenegyszer, mint azt a műveltek is írják. Alám terült a kacagás habja, a büntetésen érzett diadal, alám terült apám nevetése, mely álláról lecsordult, túlcsordult poharából alám terült e szőnyeg. A szőnyeg habja, vidámság habja, a büntetésen érzett diadal, valami ittas diadal, a diadalszőnyeg habja alám terült.

Kóristen, én nem vagyok a szomszéd, Kóristen, én nem vagyok az aljas... Ki akarja nékem a jót s a rosszat?

Ki kívánja nékem <u>így</u> a sorsot?

Atlasz földet bírt, zúdíthattál volna fogfájást reá, földet bírt, de én sem földet, sem fogfájást nem bírhattam soha.

Kóristen, miért választottál engem?

Kóristen, a büntetés miért reám esett? Hát nyerni kell a büntetést? Kihúzni? Büntetésed – választás. Miért fordult felém?

Jobban szeret tán engem, aki büntet?

Jobban szeret engem, aki büntet.

Engem kíván a Kóristen magának. Nem, mert szeret – illusztrálom egy isten képletét.

Egy tételt talált ki s én vagyok az érve.

Egyetlen érve én vagyok.

A büntetés alám terült és fölém suhogott, mint szőnyeg.

384

Fogalommagyarázat ritmusban

Sz. D. barátomnak

I

„Az Ige kezdetben vala” – így szól reánk a Biblia. A Theoszból szóló Ige – az idea embernek-megnyilatkozása. Az isteni idea nem az isteni tudás, mely egyszerre tudja tudni önmagát kívülről s minden mást belülről (is), mely a megnemvalósulót is tudja mint ilyent, mely a lehetségesnek lényegébe lát, ha nem az Ige Istennek szótagokra mondott ideája, szájon kiejtett ideája, parancsba csattant ideája, megüzent ideája, idomba idült ideája. Az Ige az (isteni) szellem, gondolatcsomó kijelentve, elénk-nyilatkozottan. Az isteni idea, mely foghatatlan, képes bármely foghatót teremni. Úgy üt az idea az Igére, olyan hasonlításuk, mint a Zeusz feje, a felgomolygó szellem, ahogy Athénéhez hasonlít: a Zeusz fejében fölgomolygó, úszó idea megszülte Athénét, az Igét, amely kipattant s így – fegyverzetben s fegyvertestben érzékelhető. Az ércben a zengés benne van. Ez még a zengés-idea, zengés-ige akkor lesz, midőn – fülünknek hallható. Az Isten ideája, a Theosz ideája: a teremtés állandó készenléte Benne, a teremtés csak tőle függő lehetősége Benne.

II

Ám ez a Theosz–Logosz, isteni szó, isteni értelem nem a líra nyelvében fogant meg, bennünket nem ez feszít. A költőt a szó – a „nyelvibb szó” feszíti, de kínja, mely keres, mégis az ideának áldoz. A költő sejti: minden szó megoldás, s az Ige mint szó (ha tagad is) – ősigenlés, ős-igen. A szó pőre léte igenli a mögöttest. Az ige a nyelvalakú idea, nyelvre szabott rész az ideából, ám a lírában az Ige más: a készen kapott szó, az indító szó, a hamuba sült pogácsa szó, lelkünket útra föltarisznyáló szó, mely iránt a költő nosztalgiázik, hogy miért nem ő szülhette egykor ezt a szót, és az is fáj, hogy elfeledte és az is fáj, ha nem feledte immár. Kettős kín ez mibennünk; új s új igét szülnénk örökkön s közben fáj, hogy az ősit elfeledjük, és az is fáj, hogy a régit nem mi ejtettük ki magunknak. Mert a készenkapottság fájdalma él mibennünk. A nyelvbe-öntött idea fájdalma. Ahogyan – talán az írástudók szerint is –: Isten is érezhette, hogy Igéje kevesebb, kisebb s gyöngébb, mint mélyének ideája, s csak azért fogta Igébe, hogy másoknak is érthető legyen; ám ez az ön-csökkentés fájhatott neki; – így fáj bennünk a készenkapottság fájdalma is örökkön.

III

És Te, barátom, azt is tudod, hogy a „beengedés” fájdalmas valóság: midőn vérkörünkbe mást vezetnek éppen, midőn líránk énjébe ezt-azt még átömleszt a lét, ilyenkor a „beengedés” fájdalmát megéled, mely hasonlatos bármely kiűzetéshez. Fáj annak, aki kiűz,

fáj annak, akit kiűznek s aki beenged – felsajog s a beengedett is felfáj. Fáj a képnek, hogy kiszorult s amely beömlött – szenved. És Te szenvedő képeid szenvedésétől fölsírsz.

IV

„Boldog leszek én és Még Valaki”, „csak én voltam jó benne” – a világban – „és Még Valaki”. Jól mondod, nagyon jól és sejted Te, hogy nincs költői igazságszolgáltatás, a líra karjából kihullt az Ítélet; csak költői felmentés, költői megbocsátás van Tebenned és Mibennünk.

V

„Az Igét elfeledtem...” „... és nincs többé bocsánat.”
Szerencséd, hogy Igének szólítottál... – szól Néked az Ige. Szerencséd, hogy Igének szólítottad, szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottad, szerencséd, hogy szóltál, fogalmaztál, szép tudatod darabjait kiírtad, szerencséd, hogy körülírtad a bűnt s a megbocsátást; – szerencsénk, hogy körülírjuk, s ha nem leljük pontos helyét, mondatokkal bekerítjük magunknak az egyik megbocsátást.

385

Halál volt előbb – a halál okozta a memóriát
Nem tapostuk ki cipőnket, a halált

A tyúkszem helye nincs a koporsón
Hol késnek a karcsúsított
Koporsók?

Még nem szoktuk meg, hogy halunk

Mikor szokjuk meg: születünk

Mikor szokunk össze
Önmagunk gondolatával, szagunkkal
És színünkkel?

386

Asszony, próbáld összeszorítani combod
Ha szétvetni akarja
Félig-tiéd
Félig-idegen
Szent Kölyköd
Meglátod, nem sikerülhet

Befogadtad, most visszakéri
A Kijárat Jogát

388

A történelem – emlékezetből ennyi
Álmomban
Egyszer szeretkeztem
Valami híres filmcsillaggal

389

(Holdudvarlás, Űrudvarlás)

Első tétel:

Ebben-abban, egészségben,
betegségben, mindenségben,
semmi-senki-semmiségben,
nyugalomban, történésben –
úgyis halnak.
Miért ne halnának
épp ott: az Űrben?

Második tétel:

Mire való a hold nekünk?
Az emberiség önbizalmát óvja.
Szűk a föld, túlontúl-elemi.

Ellentétel:

Csak ne szabadítsa reánk
A Visszhangot, a Kivégző Birodalmat.
A régi eszme: az „élettér” ellen szegezz
„metafizikai” létteret.

Harmadik tétel:

Hátha haszna is lesz
a „holdudvarlásnak”.
Megoldja a „demográfiai csomót” ...
A hiányos flórát-faunát,
ásványt, élelmet, történelmet.

Ellentétel:

Ha meg is oldja, de kiderülhet:
emberhez hasonló lény nincs
más galaktikákban. Mi lesz?

Akkor:
egyedül leszünk, kizárólag önmagunkkal
s megöltük a reményt.
Ráadásul felbolygattuk a tért
s az anyag idejét.

Negyedik tétel:
Ha kiderül, hogy az ember e-földi,
jut ideje önmagára nézni, már
nem izgatják a nemlétező lények.

Ellentétel:
Ám isten léte is megvalósul így,
mert kiderül: e föld –
isteni kiváltság.

Ötödik tétel:
E földet már koponyánkká tettük.
Gömbben gondolkodunk.
Gondolataink önmagukbatérők,
görbék és reménytelenek.

Ellentétel:
Visszaad-e a hold minket a földnek?
Mi haszna lesz? Altalaj? Étel?
Kutattok fönt s lent közben – halnak.

Hatodik tétel:
Megismerésed vágyán nincs hatalmad.

Utolsó tétel s ellentétel:
Még nem tudom: mi van?
De sejthetem: mi lesz?
A Tudás uralmat ad.

Máson.
A Sejtelem – visszaad.
Magamnak.

(1969. július 19.)

390

Ma egy barátom ezt mondotta nékem
„Ha netán kiosztanák
A metafizikai Nobel-díjat is
Biztosan te kapnád”
– – – – – – – – –

392

Szultán

Nincs kedvem hazamenni
Nem várnak gondolataim
Vetett ággyal
Nem mossák ki a zoknim
Gondolataim
Nem bújnak ágyba vélem

Refrénbe bújt a kényszerképzetem
Kellek neki – nem büntet – hiányol
Áll a Szultán üres háremében
Szólítgatja az ágyakat
Az első ágyhoz így szól
Fatimé
A másodikhoz
Hűvölő
A harmadikhoz
Ölenadzs

A negyedikhez
Illatbül
És
Undzsár
És
Feredzsé
És
Allila
És
Büzöé
És
Falafa
És
Adahű
És
Küdul
És
Khebelöl
És
Ah
És
Aha
És
Illenő
És
Fölfaló
És
Faraél
És
Ullálom
És
Üldöngöl
És
Furvámé

És
Szólejmán
És
Leida
És
Ühümé
És
Allahé

Áll a Szultán
Üres háremében
Szólítgatja az ágyakat

Gondolataim
Valamikor
Kitakaróztak
Gondolataim
Meghűltek
Ittak herbateát
Gondolataim
Valamikor
Fán csüngtek
Gondolataim
Valamikor

Az ész járt
Két lábon
Himbálva
Sántált
Cipője volt de mezítláb is élt
Termett szürkén
Zölden tenyészett
Járt riszálva rengőn
Járása volt igen

Kissé hajlott lovas lába volt
Járása volt az észnek ó igen

Áll a Szultán
Üres háremében
Szólítgatja az ágyakat
Csókolgatja az ágyait
Kebelben hűlt ágyasait
Sír a Szultán

Nincs kedvem hazamenni
Nem várnak gondolataim
Utcán állok és kérdezek
Mit keresek én ha nem a rög eszét
Mit keresek egyáltalán
Ha nem az értelmet
A földben?